

ANA BABA HAKLARI VE YAŞLILARA SAYGI[1] Aile, sosyal, kültürel, dinî ve ahlîkî değerlerin yeni nesillere aktarılması ve toplumda yaşatılmasında en etkili olan kurumların ilkidir. Birey dayanışmayı, paylaşmayı, yardımlaşmayı ve karşılıksız hizmet vermeyi, hizmet etmeyi, hakkı gözetmeyi, sevgiyi- saygıyı ve merhamet etmeyi ailede öğrenir. Burada yaşananlar, toplumun geleceği açısından da önem arz eder. Sosyal dayanışma ve uzlaşmanın, birlik ve beraberliğin en güçlü dayanağı olan aile ocağının temel esprisi sevgi ve saygıdır. ANNE BABAYA SAYGI VE İYİLİK ALLAHIN EMRİDİR Ailede çocukların anne ve babaları üzerinde hakları olduğu gibi anne babaların da çocukları üzerinde hakları vardır. Ancak anne ve babaların çocuklar üzerindeki hakları daha önemli ve önceliklidir. Anne ve baba haklarına riayet, İslîm dininde hem itikîdî hem de ahlîkî sorumluluklar arasında yer almaktadır. Kur’an-ı Kerim’de ve hadis-i şeriflerde Allah’a kulluk ve itaatten hemen sonra anne ve babaya iyi davranmanın gerekliliği vurgulanmıştır. Bir insanın Allah’a şirk koşması, anne ve babasına kötü davranması ve fakirlik endişesiyle çocuklarını öldürmesi, Allah’a karşı yapılabilecek en büyük itaatsizlik ve isyan sayılan fiillerdendir. Bu husus Kur’an-ı Kerim’de şöyle ifade edilmektedir: قُلْتَعَالَوْااَتْلُ مَاحَرَّمَرَبُّكُمْعَلَيْكُمْاَلاَّتُشْرِكُوابِه شَيْئًاوَبِالْوَالِدَيْنِاِحْسَانًاوَلاَتَقْتُلُوااَوْلاَدَكُمْ مِنْامْلاَقٍ De ki: “Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: Ona hiç bir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürme...” (En’îm, 6/151). Allah’a ortak koşmanın herhangi bir mazereti olmadığı gibi, anne ve babaya kötü davranmanın da haklı bir mazereti yoktur. Bu tür davranışların, büyük günahların en büyüğü olduğunu Hz. Peygamber şöyle ifade etmiştir: الااُنَبِّئُكُمْ بِاَكْبَرِالكِبائرثلاثا)االاشراكُبالله وعقوقُ

الوالدين
وشهادة
الزُور (اَوْ
قولُ الزورِ)
Peygamberimiz (a.s), üç defa: “Size büyük günahların en
büyüğünü haber vereyim mi? Allah’a şirk koşmak, ana-babaya
itaatsizlik etmek ve yalancı şahitliği yapmaktır (ya da yalan sözür)”
buyurmuştur[2] Anne ve baba ile alakayı kesmek, sıla-i rahimde bulunmamak, onların kalbini kıran
her türlü söz ve davranışta bulunmak ana-babaya itaatsizlik sayılır. Dolayısıyla,
yapılması ve söylenmesi günah olmayan hususlarda onların sözünü
dinlemek gerekir. Anne ve baba, çocukların hem varlık sebebidir hem de onları sevgiyle
yetiştiren büyüten ve terbiye eden insanlardır. Gönüllerindeki sonsuz sevgi
ve evlat sahibi olmanın mutluluğuyula, onların katlandıkları fedakarlıklar her türlü takdirin
üstündedir. Çocuğun bakımında, temizliğinde, eğitiminde ve her türlü
ihtiyacının karşılanmasında anne ve babaların gösterdiği ilgi ve titizliğin derecesini kelimelere
dökmek âdeta imkânsızdır. Bu sebeple, insanı yaratan ve ruh hâlini en iyi
bilen Yüce Rabbimiz bu konuyu insanın fitratına uygun olarak ilahî kelamında şu
şekilde bildirmektedir. وَقَضى
رَبُّكَ
اَلاَّ
تَعْبُدُوا
اِلاَّ
اِيَّاهُ
وَبِالْوَال
16;دَيْنِ
اِحْسَانًا
اِمَّا
يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ
الْكِبَرَ
اَحَدُهُمَا
اَوْكِلاَهُ
05;َا فَلاَ
تَقُلْ
لَهُمَا
اُفٍّ وَلاَ
تَنْهَرْهُم
14;ا وَقُلْ
لَهُمَا
قَوْلاً
كَريمًا.
وَاخْفٍِِِض
18; لَهُمَا
جَنَاحَ
الذُّلّ منَ
الرَّحْمَة
وَقُلْ رَبّ
ارْحَمْهُمَ

75; كَمَا
رَبَّيَاني
صغيرًا "Rabbim, kendisinden başkasına asla ibadet
etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi
senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın olara “öf” bile deme;
onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu
kanadını indir ve deki: “Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup
yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı” (İsrâ, 17/23-24). Rızık veren, besleyen,
büyüten ve terbiye eden anlamlarına gelen “Rabb” ve “
mürebbi” aynı kökten gelen kelimeler olup, Rabb Allah için;
mürebbi ise insanlar için kullanılır. İnsanî fiiller olarak, çocuğun ilk
mürebbisi anne ve babasıdır. Bu ilahî görev ve sorumluluğu üzerine almış
olması sebebiyle, insanın anne ve babasına iyi davranması, mutlak anlamda rızık veren ve insanı
fitrat üzere yaratan Rabbine kulluk ve ibadet etmesi kadar önemlidir. Bu konu ile ilgili
olarak, Abdullah b. Amr'dan rivayet edilen bir hadis-i şerif oldukça dikkat çekicidir:
قال اَقْبَلَ
رَجُلٌ الى
نبىَّ اللهِ
فقال
اُبَايِعُكَ
على
الهِجْرَةِ
والجِهَادِ،
اَبْتَغِى
الاَجْرَ مِن
الله: قال:
"فَهَلْ مِن
وَالِدَيْكَ
اَحَدٌ حَىٌّ"
قال نَعم: بَلْ
كِلاَهُمَا:
قال :
"فَتَبْتَغِى
الاَجرَ من
الله؟" قال نعم
قال
"فَارْجِعْ
إلى
والِدَيْكَ
فَاَحْسِنْ
صُحْبَتَهُمَا" Bir gün Hz. Peygambere bir adam geldi ve, -“Sana hicret ve cihad şartı
ile biat etmek istiyorum. Ecri Allah’tan dilerim” dedi. Hz. Peygamber (a.s), -
“Annenle babandan sağ olan var mı?” diye sordu. Adam, - “Evet! Hatta ikisi
del” diye cevap verdi. Hz. Peygamber (a.s.), “Allah’tan ecir diler
misin?” dedi.Adam, - “Evet” cevabını verdi. Bunun üzerine Hz.
Peygamber, - “O hâide hemen annenle babanın yanına dön ve onlarla
güzel sohbette bulun” buyurdu.[\[3\]](#) ANNE-BAYI ÜZECEK

DAVRANIŞLARDAN SAKINILMALIDIR Toplumun yapı taşı diyebileceğimiz aile içerisinde gerek yetişkinler gerekse ocuklar açısından aile bireylerinin diğerlerine göre daha kıdemli alan yaşlıların, bu birlik içinde bulunmaktadırlar. Kendine has özellikleri olan bu dönemde takınılacak her tavır, s ylenecek her s z, tabiatıyla zen gerektirmektedir. özellikle ihtiyarlık ağında kişinin enerjisinin, canlılığının, duygularını kullanma kabiliyetinin bazen de algılama c n n azalmaya başlamasının, iletişim kazalarının daha sıklıkla yaşanması gibi tezah rleri olabilir. B t n yaşlılar in aynı durum s z konusu olmasa bile bazen yaşlılığın birtakım korkuları beraberinde getirdiği de r lmektedir. Yaşlılarımızın daha nazik bir yapıya sahip oldukları bu dönemde duyguları rencide edilmemeli, onlara kızgın bakılmamalı, yanlarında sesler y kseltilmemeli, hizmet edip n lleri alınmalıdır. Kendilerini istenmeyen kişiler olarak rmelerine yol a an her davranış, onların ven duygularını zedelediği gibi bireysel ve toplumsal uyumlarını da azaltabilir. oğunlukla yaşlıların tedav altında bulunduruldukları bir sağlık merkezine resm erkanın yaptığı bir ziyarette, ileri derecede yaşlı hastanın bulunduğu katı ziyaret etmelerine izin verilmeme sebebi ş yle zikredilir: Buradaki yaşlı hastaların sayılı nefesleri kalmıştır. Belki Y ce Allah ın onlara verdiği m n son anlarını yaşamaktadırlar. Onları rd ğ n zde y z n zde belirlenecek olan ifade yaşama sevin lerini karartabilir ve mutsuzluklarına neden olabilir. Bu sebeple onları ziyaret etmeniz uygun r lmemiştir, onların hizmetinde bulunan revlilerimiz bu dikkatle hareket etmektedirler. m rlerinin son demlerini yaşayan hasta ve yaşlı insanlara sterilen bu hassasiyetin hayatın b t n anlarını kuşatması gerekir. ANNE-BABAYA HİZMET KİŞİNİN CENNETE GİRMESİNE VESİLE OLUR Anne-babaya karşı tenlikle yapılan her hizmet, n lleri alan her s z insana sadece sevap kazandırmakla kalmayıp, evladın nahlarının affedilmesine de vesile olmaktadır. Zira bir kişinin cennete girebilmesi in, iman ve hayırlı amelleri yanında, nahlarının da affedilmiş olması gerekir. İşte bu noktada Hz. Peygamber (a.s.), ihtiyarlıkları sırasında anne ve babaya iyi davranmanın Allah katında ne derece nemli olduğunu şu s zleriyle dile getirmektedir: 1585; 1594; 1605; 1575; 1614; 1606; 1618; 1601; 1615; 1579; 1605; 1585; 1594; 1605; 1575; 1606; 1601; 1579; 1605; 1585; 1594; 1605; 1575; 1606; 1601; 1602; 1610; 1604; 1605; 1606; 1610; 1575; 1585; 1587; 1608; 1604; 1575; 1604; 1604; 1607; 1567; 1602; 1575; 1604;: 1605; 1606; 1575; 1583; 1585; 1603; 1575; 1614; 1576; 1614; 1608; 1614; 1610; 1618; 1607; 1616; 1593; 1616; 1606; 1618; 1583; 1614; 1575; 1604; 1603; 1616; 1576; 1614; 1585; 1616; 1575; 1614; 1581; 1583; 1607; 1605; 1575; 1575; 1608; 1603; 1616; 1604; 1614; 1610; 1618; 1607; 1615; 1605; 1614; 1575; 1601; 1604; 1605; 1610; 1583; 1618; 1582; 1615; 1604; 1575; 1604; 1580; 1606; 1577;: Burnu yere s r ns n! Sonra burnu yere s r ns n! Sonra burnu yere s r ns n rdquo; demiş; Sahabe, Kimin (burnu yerde s r ns n) ey Allah'ın El isi! diye sorunca, İhtiyarlığı anında annesi ile babasından birine yahut her ikisine yetişip de, onlar sebebiyle cennete giremeyenin rdquo; buyurmuştur.[4] Genel olarak, bakıma ve ilgiye daha ok ihtiya duyulan ihtiyarlık ağında, hem Allah ın emri hem de bir vefa borcu olarak anne ve babanın kalplerinin kırılmaması en

çok dikkat edilmesi gereken bir husustur. Hatta sonsuz sevgi ve merhametle dolu bir kalple onlara yaklaşıp gönüllerini hoş etmek ve onlarla tatlı sohbet etmek gerekir. Onların zayıf, göçsüz ve garip hallerini gördükçe, özellikle onlar için dua edip esenlik istemek her evladın yapması lazım gelen bir vazifedir. İnsan doğumdan ölüme kadar farklı süreçlerden geçer ve farklı deneyimler kazanır. ‘Gençler bilebilseydi, yaşlılar yapabilseydi’ şeklindeki ifadeden yola çıkararak her iki neslin birbirinden alabileceği çok şeylerin olduğu ifade edilebilir. Genç insanın kendisinden daha önce hayatın basamaklarını adımlayan yaşlıların tecrübe birikimlerinden yararlanması en akılcı davranış olarak gözüklemektedir. Sağlam temeller üzerine kurulan aile yapımızda, akrabalık ilişkilerinin kuvvetli olması, eşlerden birinin annesinin diğerinin kayınvalidesi, babasının, diğerinin kayınbabası olarak görülmesi, aile içinde mecburiyetlerin ötesinde bir anlayış ve yaklaşımla davranılmasını sağlamaktadır ki bu, bir toplumsal değer olarak yaşatıldıkça ve yeni nesillere bir kültür kodlaması olarak aktarıldıkça aile yapımız sağlamlığını daha rahat koruyacaktır. Ancak bugün aile yapımızı tehdit eden pek çok unsurla karşı karşıyayız. Ahlâkî yozlaşma, rahata düşünük, kimlik bunalımı, özgürleşme ve bağımsız olma söylemlerinin kavramsal boyutunun doğru algılanamamasına bağlı olarak ‘biz’ şuurunun yerini almakta olan ‘ben’ (aşırı bireycilik eğilimleri) ve neticede gittikçe küçlen yapı, üzerinde önemle durulması gereken hususlardadır. Yukarıdaki ayetlerde ve hadislerde tarif edilen davranış biçimi ile ulaşılması gereken ruh hali, İslâm inancının ve İslâm ahlâkının gereğidir. Nasıl ki, insanoğlu herhangi bir şarta bağlı olmaksızın her halükarda Allah’a kulluk etmesi gerekiyor ise, aynı şekilde anne ve babasına da iyi davranması gerekir. İNSAN AİLE OCAĞINDA YETİŞİR Konuyu çocuklar açısından ele aldığımızda, yaşlılarla birlikte yaşanan daha geniş aile ortamların, onların bedeni ve ruhi kabiliyetlerinin geliştirilmeleri ve olumlu birtakım beceriler kazandırılması ve kültür ve medeniyetimizin nesilden nesile aktarılması üzerinde müspet etkilerinin olduğu gerçeği göz ardı edilemez. Zira çocuk ilk sosyal deneyimlerini aile ortamında edinir. Sözden ziyade davranışların daha etkili olduğu bu dönemde çocuğun aralarında sevgi bağı bulunan kişilerle daha iyi iletişim kurduğu ve daha itaatkar olduğu gözlenmektedir. Çocukların duygusal eğitimlerinde yaşlıların pozitif katkılarının ile aile bağlarının daha güçlendiği alan uzmanları tarafından vurgu yapılan bir husustur. Yaşlılarımızın aile içinde yaşaması, kendilerine sevgi ve saygı gösterilmesi, güzel muamelede bulunulması ile çocuk, aile ortamında ilk defa daha büyük birisine saygı ve sınırları doğru belirlenmiş itaatin ne olduğunu görümektedir. Eğitimin tevarüs yoluyla özellikle modelleme yöntemiyle gerçekleştiği düşünüldüğünde, anne ve babanın ailenin büyüklerine karşı tavırları ile aslında kendi geleceklerini hazırladıklarını söyleyebiliriz. Zira her birimiz kendi varlığımız içinde bize verdikleriyle onlardan çok şey taşırız. Çocukların büyükanne-büyükbaba sevgisi tatmaları, büyükanne büyükbabanın da torun sevgisi tatmaları hayata daha kuvvetle tutunmayı sağlayan bir bağdır ve bu bağ “zamanım yok” bahanesiyle inceltilmemelidir. Bayram günleri evladının ve torununun yolunu gözleyen yaşlılarımızın, anne babaların yaşam sevincini diri tutmak hepimizin ihmal edilmez sorumluluklarındandır. ANNE-BABAYA BAKMAK DİNİ BİR GÖREVDİR Evladın anne ve babasına karşı sorumluluğu sadece maddi bir sorumluluk değildir. Bu sebeple, İslâm dininde, hali vakti yerinde olan evladın, fakir olan anne ve babasına zekat vermesi caiz görülmemiştir. Çünkü anne ve babanın bakıma muhtaç

olması halinde, onların her türlü ihtiyacını karşılama mükellefiyeti öncelikle ¸ocuklarıdır. Zekat sadece mali bir sorumluluk iken, maddi ve manevi her türlü ihtiyacın karşılanması sorumluluğu ¸ok daha kapsamlıdır. İman etmek ve hayırlı ameller işlemek her insanın vazifesidir. İslam dininde hayırlı amellerin en güzel zellerinden birisi de yine anne ve babaya iyi davranmak olarak v¸z edilmiş yaşlılara saygı ahl¸k¸ bir kural olarak ortaya konulmuş ve onların yalnızlığa terk edilmeden ¸evreleri ile diyaloglarını koparmadan hayatlarına devam etmelerini sağlamak ¸in gereken tedbirlerin alınması istenmiştir. Bu hususta Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: سَألْتُرسولاللهصاَىُّالْعَمَلِاَفْضَلُ؟قالالصلاةلِوَقْتِهَاقالقلتثُمَّاَىُّقالبِرُّالْوَالِدَيْنِ... Sahabeden Abdullah İbn Mes¸ud anlatıyor: "Allah'ın El¸isine, "amellerin hangisinin daha faziletli olduğunu" sordum Hz. Peygamber, "Vaktinde kılınan namazdır" buyurdu. - "Ondan sonra hangisidir?" diye sordum. - "Ana-babaya iyilik yapmaktır" buyurdu.^[5] Sahibi ¸in bağışlanmaya sebep olan sıkıntı, ¸z¸nt¸ hastalık gibi problemler insanın karşı karşıya olduğu imtihanın bir par¸asıdır. Yaşlılığın getirdiği ¸¸il¸klere evladın ¸stereceği tahamm¸l, aynı zamanda Allah¸a yakınlığa ¸ılan bir fırsat olarak ¸r¸leilmeli ve değerlendirilebilmelidir. Onlar aynı zamanda Allah¸ın bir emanetidir. Hz. Peygamber (a.s.), anne ve babasına saygıda kusur etmeyen ve onlara ihsanda bulunan kişilerin karşılaştıkları b¸y¸k zorluk ve sıkıntılar karşısında ¸aresizlik halinde yaptıkları duaların kabul edildiğini haber vermektedir. Nitekim Buhari¸de ge¸en uzun bir hadis-i şerifte; ¸¸il; gen¸ bir mağaraya sığınmış iken, b¸y¸k bir kaya par¸ası d¸şerek mağara kapısını kapatır. ¸aresizlik ¸erisinde, yaptıkları iyilikleri dile getirerek dua eden gen¸lerin duası kabul olunur ve mağaranın kapısını ¸ılır. Bu gen¸lerden birisi de anne ve babasına karşı saygısını ve ikramını ¸steren davranışlarından birini dile getirerek dua ve niyazda bulunmuştur.^[6] Toplum hayatı ¸erisinde bazı anne ve babalarda ¸r¸len bir takım hatalı tutum ve davranışlara bakarak, anne ve babalarımıza karşı ¸rev ve sorumluluklarımızı asla hafife almamalıyız. Zira eğitimsizlik, psikolojik veya ekonomik sorunlar sebebiyle yapılan bazı yanlışlıklar ¸rnek alınması gereken davranışlar olmayıp, d¸zilmesi ve bunun ¸in de yardım edilmesi gereken istisnai durumlardır. Bu gibi hatalı davranışların d¸zilmesi ¸in sadece bireysel bir sorumlulukla değil aynı zamanda toplumsal sorumlulukla hareket etmenin gerekli olduğunu burada ¸zellikle belirtmek gerekir. Kişinin anne ve babasına iyi davranması gerektiği, ayet ve hadislerde ısrarla dile getirilmekte; insanı ¸naha ve isyana sevk edecek bir istekte bulunmaları halinde onların bu isteklerini yerine getirmemekle birlikte, onlara iyi davranmaya devam edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

وَوَصَّيْنَاالاِنْسَانَبِوَالِدَيِْ

[illegible]

bir örnedir. Hz. İbrahim’in (a.s.), putlara tapmaktan vazgeçirmek ve imana davet için babasına söylediği her söze “babacığım” diye başlaması, babasına selam ve hayır dualar ile sözlerini bitirmesi, İslâm ahlâkının yüceliğini göstermesi açısından oldukça dikkat çekicidir.

وَاذْكُرْ
فِى
الْكِتَابِ
اِبْراهيمَ
اِنَّهُ
كَانَ
صِدّيقًا
نَبِيًّا.
اِذْ قَالَ
لاَبيهِ يَا
اَبَتِ لِمَ
تَعْبُدُ مَا
لاَ يَسْمَعُ
وَلاَ
يُبْصِرُ
وَلاَ يُغْنى
عَنْكَ
شَيْئًا يَا
اَبَتِ اِنّى
قَدْ جَاءَنى
مِنَ
الْعِلْمِ
مَا لَمْ
يَاْتِكَ
فَاتَّبِعْني
اَهْدِكَ
صِرَاطًا
سَوِيًّا يَا
اَبَتِ لاَ
تَعْبُدِ
الشَّيْطَانَ
اِنَّ
الشَّيْطَانَ
كَانَ
للِرَّحْمنِ
عَصِيًّا يَا
اَبَتِ اِنّى
اَخَافُ اَنْ
يَمَسَّكَ
عَذَابٌ مِنَ
الرَّحْمن
فَتَكُونَ
للِشَّيْطَانِ
وَلِيًّا.

قَالَ
اَرَاغِبٌ
اَنْتَ عَنْ
الِهَتى يَا
اِبْراهيمُ
لَئّنْ لَمْ
تَنْتَهِ
لاَرْجُمَنَّكَ
وَاهْجُرْنى
مَلِيًّا.
قَالَ
سَلاَمٌ
عَلَيْكَ
سَاَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبّي
اِنَّهُ
كَانَ بي
حَفِيًّا.
وَاَعْتَزِلُكُمْ وَمَا
تَدْعُونَ
مِنْ دُون
اللّهِ
وَاَدْعُ "Kitapta İbrahim’i de an. Gerçekten o, son derece dürüst bir kimse, bir peygamber idi. Hani babasına şöyle demişti: “Babacığım! İştımayan, görmeyen ve sana bir faydası olmayan şeylere niçin tapıyorsun? Babacığım! Doğrusu sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Bana uy ki seni doğru yola ileteyim. Babacığım! Şeytana tapma! Çünkü şeytan Rahman’a isyankar olmuştur. Babacığım! Doğrusu ben, sana, çok esirgeyici Rahman tarafından bir azabın dokunmasından, böylece şeytana bir dost olmandan korkuyorum. Babası, “Ey İbrahim! Sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen, mutlaka seni taş a tutarım. Uzun bir süre benden uzaklaş” dedi. İbrahim şöyle dedi: “Esen kal! Senin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüpheşiz O, beni nimetleriyle kuşatmıştır. Sizi ve Allah’tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rabb’ime ibadet ediyorum. Rabbime ibadet etmekle de mutsuz olmayacağımı umuyorum.” ANNE-BABANIN SEVGİYE İHTİYACI VARDIR Başta anne-baba ve çocuklar olmak üzere, aile fertleri ve akrabalar arasında büyüklere saygı, küçüklere de sevgi göstermek ve merhamet etmek her Müslümanın ahlâkî görevlerindendir. Esasen sevgi ve saygı birbirini tamamlayan unsurlardır. Seven bir insan sevdiğini belli etmelidir. Zira, belli etmeden sevme olmaz. Dokunmadan, dinlemeden ve paylaşmadan bir sevgi olmaz. Çünkü sevgi paylaşmayı gerektirir. Sevgi paylaştıkça da çoğalır. Genellikle, büyüklerin küçükler için söylediği “seviyorum ama belli etmiyorum” veya “sevdiğimi belli edersem şımarır” gibi sözler, bu yöndeki eksikliğin bir göstergesidir. Nitekim, Peygamberimiz (a.s.) de çeşitli hadislerinde, karşılaştınca selam vermeye ve gülümsemeye bile olsa sevginin belli edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bir gün

otururken süt annesi, süt babası ve süt kardeşi yanına geldiğinde onlara sevgi ve saygısını ifade etmek üzere Hz. Peygamberin (a.s.) ayağa kalktığı, elbisesini yere sererek bir ucuna süt babasını, diğer ucuna süt annesini, aralarına da süt kardeşini oturttuğu rivayet edilmektedir.[7] Resulullah’ın (a.s.) davranışlarında olduğu gibi, saygı göstermenin de severek yapılması gerekir. Sevgisiz bir saygı ya korku ifadesidir ya da gösteriş (riyakarlık) ifadesidir. İnsanları korkutarak istemedikleri bir şeyi yapmaya mecbur bırakmak da riyakarlık yapmak da dinimizde yasak olan davranışlardandır. Yine Hz. Peygamber’ın (a.s.) kızı Hz. Fatima’nın yanına varınca Hz. Fatima’nın ayağa kalktığı, Hz Peygamber’i öperek yanına oturduğu, Hz. Fatima’nın da Hz. Peygamberin yanına vardığı zaman Resulullah’ın ayağa kalktığı, onu öperek yanına oturttuğu rivayet edilmektedir.[8] Büyüklere saygı gösterme, küçüklere de merhametle muamelede bulunma hususu ile ilgili olarak Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: ليسمنا من لم يرحمصغيرنا و يوقركبيرنا Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün hakkını gözetmeyen bizden değildir.[9] Sevgi ve saygı, ifade edilebildiği ölçüde çoğalır ve yaygınlaşır. Ana babayı en mesut eden, yüzünü güldüren davranışlardan biri de gönül dostları kurdukları kimselere evladı tarafından saygı ve itibar gösterilmesidir. Nitekim Efendimizin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “En iyi iyilik, insanın babasının samimi dostuna iyiliği ve ihsanı devam ettirmesidir.”[10] Anne ve babanın dost ve arkadaşlarını ziyaret etmek, onlara ikramda bulunmak, anne ve babaya gösterilen sevgi ve saygı gibi değerli ve önemlidir. Bu hususu Resulullah (a.s.) bir başka hadislerine de şöyle ifade etmiştir: إنّاَبَرَّالْبِرِّصِلَةُالوَلَدِاَهْلَ وُدِّاَبِيهِ “Şüphesiz ki iyiliğin en iyisi, evlâdın baba dostlarını ziyaret (sıla) etmesidir.[11] SONUÇ Görüldüğü gibi İslâm dini anne ve babaya iyi davranmayı, onların ihtiyaçlarını karşılamayı, meşru ölçüler içerisinde isteklerini yerine getirmeyi, gönüllerini almayı ve onlara merhamet kanatlarını gererek hayır dualar etmeyi emretmektedir. Onlarla alakayı kesmeyi, kaba ve sert konuşmayı, gönüllerini kırmayı, onlara karşı her türlü isyankar söz ve davranışlarda bulunmayı da kesin olarak yasaklamaktadır. Aynı şekilde öncelikle aile içinde ve yakın akrabalar arasında olmak üzere büyüklere saygı gösterip küçüklere de merhametle muamelede bulunmayı ahlâkî bir sorumluluk saymaktadır. Modern toplumda, ilişkilerin mekanikliği içinde adeta kaybolurcasına yaşadığımız hayatlarımızda, anne baba ve yaşlılarımızın her zamandan daha çok sevgiye, ilgiye ve yakınlığa ihtiyaçları var. Sevgiyi yaşarken hissettirmek, onları manen kuşatır, yalnızlıktan, çaresizlikten kurtarır, kişiliklerine katılır ve gıda olur. Böylece aile ocağı herkes için huzurun soluklandığı mekanlar haline gelebilir ve en umulmadık güzellikleri yakalama fırsatı bulunabilir. Toprak tohuma, tohum yağmura, yağmur buluta ne kadar muhtaç ise insanda ana babaya öyle muhtaçtır. Sevgilerini yüreğimizde büyüterek, sözlerimize ve davranışlarımıza yansıttığımız

İnşallah onları mutlu edebiliriz.

[1] Bu bölüm Dini Yayınlar Dairesi Başkan Vekili Dr. Ahmet ONAY tarafından hazırlanmıştır. [2] Müslim, İman, 143, I, 91. [3] Müslim, Birr, 6, IV, 197. [4] Müslim, Birr, 9, IV, 1978. [5] Müslim, İman, 137, I, 90. [6] Buhârî, Edeb, 5, VII, 69. [7] Ebu Davud, Edeb, 129. No: 5145, V, 354. [8] Ebû Dâvûd, 5217, V, 391. [9] Tirmizi, Birr, 15, IV, 1919. [10] Müslim, Birr, 12, IV, 1979. [11] Müslim, Birr, 11, IV, 1979.

[İslam ve Hayat, Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)